

Üzeyir Hacıbəylinin 125 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2010-cu ilin sentyabr ayındadahi bəstəkar, müasir Azərbaycan musiqi sənətinin banisi, görkəmli musiqişünas alim, publisist, dramaturq, pedaqoq və ictimai xadim Üzeyir Hacıbəylinin anasdan olmasının 125 illiyi tamam olur.

Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı naminə misilsiz töhfələr verərək müstəsna xidmətlər göstərmiş Üzeyir Hacıbəylinin 125 illik yubileyinin layiqincə keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə **qərara alıram:**

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının təklifləri nəzərə alınmaqla, Üzeyir Hacıbəylinin 125 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər planını hazırlayıb həyata keçirsinlər.
2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev.
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti.

Bakı şəhəri, 23 fevral 2010-cu il.

Mədəniyyətimizin görkəmli nümayəndəsi.

Xalqımızın mədəniyyətinin, maarifinin inkişafı tarixində elə şəxsiyyətlər var ki, onların xidmətlərinin miqyası ölçüyə dəlmir. Belə şəxsiyyətlərin əvvəlcilərindən idi Üzeyir bəy Hacıbəyli.

Təsadüfi deyil ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyev Ü. Hacıbəyli yaradıcılığını, şəxsiyyətini həmişə yüksək qiymətləndirmişdir. “Üzeyir Hacıbəyov fəvqəladə fitri istedadı, böyük fədakarlığı, mükəmməl təhsili, elmi, vətənpərvərliyi, ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə xalqımızın böyük şəxsiyyətlərindən biri olmuş, dünya korifeylərinin ön sırasında duran, Azərbaycanı təmsil edən görkəmli şəxsiyyət olmuşdur”

Dünyanın bütün ölkələrində, hər bir millətin içində elə adamlar, alim, şair və incəsənət xadimləri yetişir ki, onlar elə bil “özləri üçün anadan olmayıblar, bəlkə, bütün xalqda, hətta, ümum insaniyyətə xeyir gətirmək və tərəqqisinə səbəb olmaq üçün yaranıbdılar. İnsanlar indi də onlardan mənfəət görməkdədir. Bu cürə adamlar nəinki sağlığında, öləndən sonra da xalqa mənfəət verirlər...”

Sağlığında varlığı, öləndən sonra şərəfli adı ilə doğma xalqımızın adını ucaldan nadir istedadlardan biri də həmin mənalı kəlamın sahibi dünya şöhrətli bəstəkar, milli operamızın banisi, görkəmli yazıçı və dramaturq Uzeyir Hacıbəyovdur.

İlk operamızı o yaratmış, Azərbaycan kəndinə maarif işığını aparan fədailərdən, uşaqlarımız üçün ilk dərslilər müəlliflərindən biri olmuş, ilk notlu orkestrin, çoxşahəli xorun, musiqi məktəbinin, konservatoriyanın təşkilatçısı olmuşdur. Başqa sözlə, Uzeyir Hacıbəyovun özü Azərbaycanın ilk konservatoriyası olmuşdur. Böyük bəstəkar Azərbaycan musiqisinin ən yaxşı ənənələrini davam və inkişaf etdirməklə bərabər, bu musiqini dünya səhnəsinə çıxarmış yeni formalı və yeni məzmunlu musiqi əsərləri yaratmışdır.

Uzeyir Hacıbəyovun bütün ruhu, qəlbi ilə həm tarix, həm xalq yaşayışı, həm də təbiət gözəllikləri ilə maraqlanırdı. Lakin dahi bəstəkarın diqqət mərkəzində həmişə insan və onun qəlbi, düşüncələri, nəcib arzuları dururdu. İnsan, onun keçmişi, bu günü və gələcəyi barədə öz ideyalarını o, aydın, səmimi, romantik və emosional musiqi dili ilə ifadə edirdi. Ana laylası qədər həzin olan bu musiqini dinləyən hər kəs özünü, mənsub olduğu xalqı daha dərinədən dərk etməyə başlayır, mənəvi estetik cəhətdən daha da zənginləşir. “Uzeyir musiqisini dinlədiyimiz zaman biz bəzən qaşlarımızı çatıb loğman kimi düşünürük, bəzən həyat və insan eşqinə odlardan, alovlardan keçən

qəhrəmanlar oluruq. Bəzən ürəyimiz ümman kimi təlatümə gəlir, bəzən də sakit və nurlu bir yaz səhəri kimi açıriq, özümüzə dağlarda külünlər çalan Fərhadlar qüdrəti hiss edirik, xəyalımız göylərə uçduqca yaşadığımız ana torpağı, onun yaratdığı insan adlı böyük neməti daha çox sevirik, öz varlığımız və tariximiz ilə fəxr edirik” (S.Vurğun).

Üzeyir Hacıbəyov 1885-ci il sentyabr ayının 18-də Azərbaycanın dilbər guşələrindən olan Şuşada dünyaya gəlmişdi. Doğma Şuşanın gözəllikləri elə uşaqlıq çağından Üzeyirin gözlərinə çökmüş bu tərənəli aləm qəlbinə hakim kəsilmiş, onu özünə cəlb etmişdi. Nəğmələrə, xalq mahnılarına tapınmışdır. “İlk musiqi təhsilim uşaqlıqda Şuşada mahir xanəndə və tarzənlərin arasında olmuşdur. Mənim səsim onlara çox xoş gəlirdi. Onlar mənə muğam və təsnifləri ifa etmək sənəti öyrətmişlər”.

Dahi bəstəkar, pedaqoq, ictimai xadim, musiqişünas-alim və publisist Üzeyir Hacıbəyov milli musiqimizdə köklü dönüş yaratmışdır. O, 1908-ci ildə yazdığı “Leyli və Məcnun” operası ilə ölkəmizdə bəstəkarlıq məktəbinin təməlini qoymuşdur. “Leyli və Məcnun”dan sonra Üzeyir bəy “muğam operası” janrına daha bir neçə dəfə müraciət etmiş, “Şeyx Sənan”, “Rüstəm və Zöhrab”, “Şah Abbas və Xurşidbanu”, “Əsli və Kərəm”, “Harun və Leyla” operasını bəstələmişdir. Nəhayət, 1937-ci ildə Ü. Hacıbəyov Avropa operasının prinsiplərini milli musiqimizin üslubu ilə mükəmməl səviyyədə əlaqələndirərək xalq dastanı əsasında özünün şah əsəri “Koroğlu operasını yazır. Ü. Hacıbəyovun musiqi səhnə əsərləri içərisində məhəbbət və xeyirxahlığı tərənnüm edən, cəhalətə qarşı çıxan “Ər və arvad”, “O olmasın, bu olsun”, “Arşın mal alan” musiqili komediyaları xüsusi qeyd olunmalıdır. Bəstəkarın “Arşın mal alan” musiqili komediyası ingilis, alman, çin, ərəb, türk, fars, polyak, ukrayna, rus, belarus, gürcü və s. dillərə tərcümə edilmiş, Moskvada, Nyu Yorkda, Parisdə, Londonda, Tehrandə, İstanbulda, Qahirədə, Berlində, Varşavada, Pekində, Sofiyada, Budapeştdə, Buxarestdə və s. şəhərlərdə tamaşaya qoyulmuşdur. Əsər dəfələrlə ekranlaşdırılmışdır.

Üzeyir Hacıbəyov həmçinin bir neçə kantatatanın xalq çalğı alətləri orkestri üçün “Cahargah” və “Şur” fantaziyalarının, “Aşıqsayağı” tiosunun, “Şəfqət bacısı”, “Yaxşı yol” və digər mahnıların, Nizaminin sözlərinə məşhur “Sənsiz” və “Sevgili canan” romanslarının müəllifidir. Azərbaycan Respublikasının hazırkı, eləcə də keçmiş himnini məhz U. Hacıbəyov bəstələmişdir.

Üzeyir bəy bir pedaqoq publisist, ədib və dramaturq kimi də böyük istedad sahibi olmuşdur. Belə ki, musiqili komediyalarının liberettolarını özü yazmış , mətbuatda musiqi mədəniyyətinin ən aktual problemlərinə həsr olunmuş, dərin məzmunlu, gözəl üslublu məqalələrlə çıxış etmişdir.